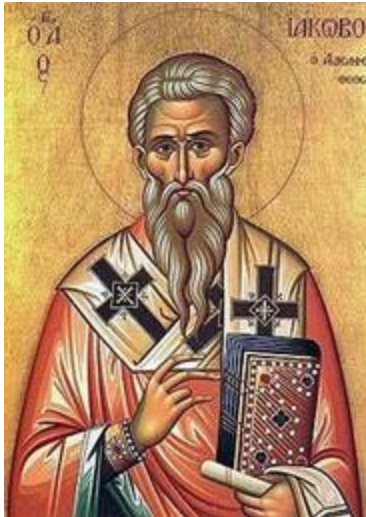

Het bijbelse kernwoord vrijheid (wet der)

Heel typisch voor de Jakobusbrief is de uitdrukking „wet der vrijheid". Wij volstaan met een korte omschrijving van deze uitdrukking tegen de achtergrond van het zg. paraenetisch karakter van de Jakobusbrief.¹

Wat is paraenese?

De paraenese voegt meest traditionele ethische vermaningen aan elkaar, soms zonder de onderlinge samenhang daarvan in het licht te stellen. Die samenhang is er vaak alleen door een bepaald trefwoord. Daarom is er bijv. in de Jakobusbrief niet steeds een voortgaande gedachtlijn te ontdekken. We vinden hier groepen van spreuken, min of meer los van elkaar.

Naast deze groepen van spreuken in het N.T. komen we ook zgn. deugd- en zondecatalogi tegen. De spreuken zijn meestal gevormd naar Joods voorbeeld (Spreuken, Jezus Sirach), de deugd- en zondecatalogi naar Hellenistisch-Joods voorbeeld (Wijsheid van Salomo, Philo). Een voorbeeld van het laatste paraenetisch model vinden we in Gal. 5:16-23. Deze catalogi

dienen zich aan als samenvattingen van een christelijke moraal, die algemene geldigheid heeft.

Als derde vorm van paraenese is nog te noemen de zgn. huisregels (ook naar Hellenistisch model), waarin het gaat om de ordening en organisatie van de christelijke gemeenten en om de verhouding van christenen onder elkaar. Men leze Kol. 3 : 18vv.

Imperatief - indicatief

Een duidelijk kenmerkend onderscheid met de Joodse paraenese is, dat de dragende ondergrond van de vermaningen die van het in Christus geschonken heil is. De opgave rust in de gave (de imperatief in de indicatief). Nergens, ook niet in de Jakobusbrief, is het opvolgen van de gegeven „Weisung" voorwaarde voor het heil. Het is veeleer omgekeerd. Die „Weisung" is met het heil gegeven; zoals Jezus' geboden in de Bergrede ook door zaligsprekingen zijn gedragen.

In de Jakobusbrief wordt dan ook het Evangelie niet als een nieuwe wet verstaan. Iedere nomistische opvatting van de bedoelingen van Jakobus wordt bij de wortel afgesneden, doordat in deze brief het Woord wordt aangeprezen als werkende de wedergeboorte (1:18). Het Woord wordt volgens Jak. 1:21 de gelovigen ingeplant (vgl. Jer. 31:33). Datzelfde Woord (gave) brengt dan ook zijn opgave mee. Het laatste is met het eerste gegeven. Het Woord, dat de wedergeboorte werkt, komt daarin tegelijk bij de gelovigen ook mee als wet.²

¹ De Brief van Jakobus wordt traditioneel toegeschreven aan Jakobus, de Rechtvaardige, broeder van Jezus. ‘Wat inhoud betreft zou de brief zeker bij een arme, zeer vrome, Joods-christelijke gemeenschap kunnen passen. Jacobus en zijn kring stonden goed bekend onder niet-christelijke gelovige Joden. Dit wordt bevestigd in de reactie op zijn marteldood, die plaatsvond in AD 62 (zie Wikipedia.org/wiki/Flavius_Josephus); zie ook de afbeelding.

² ‘De loskoppeling van geloof en werken is de grondproblematiek van de Jakobusbrief’. Aldus P. Rosseneu, 4. *De boodschap van de brief van Jakobus* (Theologische verkenningen; serie Bijbel en exegese; Verkenningen in de katholieke brieven en Hebreeën; Kampen 1993), blz.36vv.

In Bible Works for Windows (Robertsons Word Pictures) lezen we ter verklaring van Jak.1:25: ‘The perfect law (‘nomos teleios’); for ‘teleios’ see 1:17. See Ro 7:12 for Paul's idea of the law of God.

De volkomen wet der vrijheid

Daarom heet de wet bij Jakobus „wet der vrijheid" (Jak. 1:25). Wet en vrijheid worden hier dus anders met elkaar verbonden dan bij Paulus.³ Deze legt immers veel nadruk op de vrijheid van de wet in de zin van vrijheid van de eis der wet als voorwaarde voor het heil en vrijheid van de vloek der wet (Rom. 7:1-4; Gal. 4:25v.). Anderzijds worden wet en vrijheid bij Jakobus ook niet met elkaar verbonden als in het Jodendom. In Misjna Aboth 6, 2 bijv. wordt gezegd, dat er geen vrije is dan hij, die zich met de studie van de wet bezighoudt. Wie zich aan de Thora wijdt, is immers vrij van alle aardse heren en machten, daar alleen God zijn Heere is. Maar bij Jakobus is het het Woord Zelf, dat de vrijheid tot en voor de wet als een genadegeschenk scheidt (men vergelijk hiermee, wat Joh. 13:34 zegt). Daardoor is de christen innerlijk aan de aanspraken van Christus gebonden („ennomos Christoe", 1 Kor. 9 : 21).

Deze wet heet dan voorts de „volkomen" wet der vrijheid, omdat zij de mens geheel en al („teleios" ⁴) met onverdeelde toewijding voor zijn Schepper opeist. De wet legt totaal en radicaal beslag op de mens. Bovendien is elk gebod niet een klein onderdeelje van de wet, zodat men slechts meer of minder schuldig wordt, als men de afzonderlijke geboden niet in acht neemt. Nee, in elk gebod komt de totale aanspraak van die God, Die gebiedt, tot uitdrukking. Zo immers heeft ook Jezus het Mozaische gebod geradicaliseerd. Vanuit deze totale aanspraak van God op de gehele mens zijn alle afzonderlijke geboden en voorschriften (ook bij Jakobus) te lezen.⁵

Naar deze wet der vrijheid zal de mens ook worden geoordeeld (Jak. 2:12vv.). Barmhartigheid is slechts te verwachten in de weg van betrachtting der barmhartigheid in de praktijk van het dagelijks leven.

De heiliging

Dit alles maakt duidelijk, dat het God in Zijn gemeente gaat om de heiliging van het leven van alledag (1 Thess.3:13; 4:7). In Christus woonde de Heilige (God) in het midden van ons - Immanuël. Door de heilige Geest krijgt deze inwoning van God in de gemeente gestalte.

Dat heilig-zijn voor God van de christelijke gemeente vindt zijn achtergrond in wat het O.T. ons over de heiligheid des Heeren en de heiligheid van Zijn volk zegt. Heilig zijn (qadesj) is daar geen typisch negatieve zaak (in de zin van: zich afscheiden). Heiligheid is nl. niet het inbegrip van een geheimzinnige macht (mana), geladen met zegen en vloek, op een afstand te houden en te neutraliseren door gebed en offers bijv.. En het is zeker niet een heiligheid in de zin van het heidense begrip „taboe" (op een afstand blijven a.u.b.).

James here refers to the word of truth (1:18), the gospel of grace (Ga 6:2; Ro 12:2). The law of liberty (nomos teleios tès eleutherias'), that of liberty," explaining why it is "perfect" (2:12 also), rests on the work of Christ, whose truth sets us free (Joh 8:32; 2Co 3:16; Ro 8:2)

³ Zie hierover in mijn website (dsdenboer.refoweb.nl) onder voordrachten/ Kerk en Israël/ Paulus en de wet.

⁴ Vgl. Matth. 5:48.

⁵ F.W. Grosheide in Korte verklaring.: De wet heet volkomen... (het kon niet beter). Vgl. Jak. 1:4. Waarom heet de wet in Jakobus wet der vrijheid? De wet is heerlijk. Ze eist de gehele mens op, ook zijn innerlijk. En: ze maakt vrij. Wet en vrijheid is geen tegenstelling. Het volbrengen van de wet is geen last. Want de wet (geheel van Gods inzettingen) leert de mens te leven als een vrij mens, overeenkomstig zijn bestemming. Het geloof stelt de mens daartoe in staat (Jak.2). Vgl. Jak. 1:22 (Jer. 31:33).

Maar in het O.T. is de heiligheid van Jahweh het Gans-Anders-zijn. Hij is de Gans-Andere, die tegelijk in het midden van Zijn volk woont. En dat kan Hij alleen door gedurige verzoening (Jes. 6:5vv.). Van Zijn volk vraagt Hij dan, dat het Hem toegewijd leeft en horig wil zijn in het gehele bestaan aan Hem en Zijn geboden. In dat volk wil God Zijn grote Naam geheiligd hebben op de ganse aarde (Ez. 36:22vv.).⁶

Dat laatste gaat door de oordelen heen. Want Israël blijkt telkens weer afvallig te zijn. Maar een gelouterde rest zal door het gericht heen toch het eschatologische heilige Godsvolk zijn (Koninkrijk van God), „heilig de Heere” (Zach. 14:20v.). En zo openbaart zich dan de gemeente van Christus in de wereld als het „derde geslacht”, dat anders dan Jood en Griek op een eigen wijze leeft: Godgewijd, in de wereld - niet van de wereld.

De roep om vrijheid- nu

Vrijheid! Geef ons meer vrijheid! In onze tijd klinkt vaak de roep om (meer) vrijheid. Geen verplichting om zich te moeten verantwoorden tegenover ouders. Vrij zijn om zich anders dan men van huis uit gewend is, te gedragen in kleding- en levensstijl. Vrij zijn om drank en drugs te gebruiken, zoveel als men wil. Vrij zijn in steeds wisselende relatie met seksueel verkeer. Dan zal men toch zeker zo vrij zijn als een vogel in de lucht?!

Zo'n leven is te kwalificeren met de woorden wetteloosheid/ bandeloosheid. In feite is dit leven ook niet anders dan slavernij, slaafse gebondenheid aan eigen lusten. Met als gevolg: gevoel van zinloosheid en leegheid en soms ook doodsverlangen en zelfdoding.

Een christen wil echter niet leven van Gods beloften alleen. Hij heeft ook de wet van God lief, ook al legt die wet hem aan banden. Het is als met een klein kind in zijn wieg. Moeder heeft het een tuigje om het lijf gedaan. Hij kan zich tot op zekere hoogte vrij bewegen. Maar net niet zo vrij, dat hij over de rand van zijn wieg kan klimmen en op de grond vallen, met alle kwalijke gevolgen van dien.

Een christen wil niet leven los van de wet der vrijheid.. Hij wil leven in de liefde, de vervulling van de wet. ‘Draagt elkanders lasten en vervult alzo de wet van Christus.’ Vgl. Gal. 6:2; Jak. 2:8-13. Deze wet is geen knellend juk. Het is iets bevrijdends. Een leven naar Gods wet is geen prestatie of iets verdienstelijks.⁷ Het is een fontein die opspringt uit een bron van gelukkig leven van geloof in de persoon van Jezus Christus.

Vele jaren geleden raakte de evangelist L. Stanley Jones betrokken in een discussie met Mahatma Gandhi over de aard en de betekenis van het christelijke geloof. Gandhi, die een belangrijke rol speelde bij de totstandkoming van het moderne India, kon Jezus Christus niet anders zien dan als een leermeester van de moraal. Toch was Gandhi wel onder de indruk van de ethiek die Christus onderwees en hij maakte Jones dit gevoelen kenbaar in een brief.

⁶ ‘In het hart van de ware vrome is de wet niet langer een lastig juk, dat de eigengerechtigde...met smartelijke inspanning torst, maar een lamp voor de voet, een licht op het pad van het nieuwe leven; een doeltreffend en heerlijk hulpmiddel tot de wandel der nieuwe gehoorzaamheid. Voor wie in Christus is zijn alle dingen nieuw geworden; ook de wet is vernieuwd tot “de wet der vrijheid” Het moeten is hem niet alleen tot een willen geworden, maar tot een mogen, dat al zijn begeerten trekt....De Heiland heeft gezegd: “Indien gij Mijn geboden bewaart, zo zult gij in Mijn liefde blijven.’ Aldus P. J. van Melle, *De koninklijke wet; de brief van Jakobus praktisch verklaard*; Nijkerk z.j.; blz.75v.

⁷ Jakobus is volgens de overlevering in 62 nC. door de Joodse leidlieden van het dak van de tempel gegooid en daarna gestenigd. Zijn knieën waren knobbelig als van een kameel door het veelvuldig bidden in de tempel.

Geïrriteerd zette Jones de volgende zin op papier: ‘U hebt de principes gevonden, maar de persoon gemist.’ Uit: Alister McGrath, *Jezus, de God die mens werd*, a.w. p..213.